

Kuuntelu työnohjaajan perustyökaluna

Marianne Tensing

Kuuntelu on työnohjaajan perustyökalu. Herää kysymyksiä, mitä tälle työkalulle on tapahtumassa, millaiseksi se on ajan myötä muuttunut, miten sitä pitäisi huoltaa tai päivittää? Mitä kaikkea työnohjaajan pitäisi tässä ajassa kuulla ja tavoittaa, mille se voi olla edelleen (vanhanaikaisesti) kuuro, mitä oppia kuulemaan ja sieppaamaan?

Ajatuksena on, että kuuntelutyökalu heijastaa/poimii käsittelyn tietoiseen piiriin sekä ajan merkkejä, muutokseen sopeutumisen liikahduksia että ihmisyyss-identiteettiin liittyviä pysyviä tarpeita.

Työnohjaajan on hyvä pitää kuunnellessaan olotilansa toisaalta valppaana, virittäytyneenä ja levollisena ja toisaalta tietämättömänä, epävarmana ja kaoottisena.

Tällainen melko ristiriitainen sisäinen olotila voisi olla kuuntelutyökalun olemus, joka kuuntelua palvelee parhaiten – sitä kun ei koskaan tiedä, mitä ohjattavan kertomuksessa tulee vastaan.

Ihmisen psykologinen perusolemus – umpikuurot organisaatiot

Maija-Leena Setälä

Psykologiselta perusolemukseltaan ihminen on kokonainen. Tämä tietämisen, tuntemisen, tahtomisen ja toiminnan erottamaton kokonaisuus toimii ihmisestä huolta pitävänä mekanismina. Ihminen toimii tarpeittensa ja tavoitteitten suunnassa, pyrkii tunnistamaan ulkoiset realiteetit ja sovittelemaan niiden kohtaamisen synnyttämää ristiriitaa.

Omien tarpeiden ja ulkoisen todellisuuden yhteen sovittelu tapahtuu työssä ja työpaikalla sitä kautta, että on mahdollisuus:

- muodostaa kuva siitä, mitä työelämässä ja toimintaympäristössä on menossa
- tietää oman työnsä päämäärät, missä on mukana
- voi tehdä työnsä tavalla, josta ammatillisesti ja eettisesti voi olla ylpeä
- on mahdollista tehdä omien voimavarojen käyttöä ja kohdentamista koskevia ratkaisuja
- johtaminen ja esimiestyö kannattelee perustehtävää ja työn teon mielekkyyden säilymistä muutoksista sekä ristiriitaisuuden kohtaamista.

Nykyorganisaatiot näyttävät pitkälti lohkoneen ihmisen perusolemuksen ottaen siitä käyttöön vain rationaalien puolen. Ihmiset tuovat työnohjaukseen ne puolet itsestään, joille organisaatiot ovat kuuroutuneet. Parhaimmillaan työnohjaus on paikka omien sopeutumiskeinojen oivaltamiseen ja henkilökohtaisten resurssien uudistamiseen. Esityksessäni avaan tätä, erityisesti kuuntelun kannattelevaa voimaa, työnohjaus-tilanteista poimittujen esimerkkien kautta yhteisesti pohdittavaksi.

Tyhjän tilan työkalut

Harri Hyyppä

Esitys tarkastelee kriittisesti nykyajan huonoja ilmoja, ”menetelmäsadetta”, yleistynyttä tavoitteisiin ja tekniikoihin suuntautunutta uskoa ja vimmaa. Pyrkimyksenä on rakentaa siltaa ihmisen ja menetelmän, työkalun ja ajattelun välille.

Tyhjä tila on uudistumisen lähde, ei vain oppimisympäristö, vaan tavoite ja menetelmä itsessään. Tyhjää tilaa ja luovaa hiljaisuutta syntyy kun alamme puhua totta ja aina, kun lähestymme tärkeää ja ajankohtaista.

Eriyisesti tarkastellaan yhteisöllisen avaamisen ja sulkemisen dynamiikkaa, sen käytännöllistä toteuttamista ja sitä prosessia, joka alkaa organisaation ja tilanteen ”kuuntelemisesta” ja ”katsomisesta”, etenee kohti ”käsittämistä” ja edelleen kohti luovia sanoja ja tekoja.

Kuuntelu ja sen tärkeys on myös yleistynyt idealistinen hokema. Emme helposti huomaa, että vasta silloin, kun alamme kuunnella vaikeutemme alkavat. Radikaali perspektiivi kysyykin, missä määrin voimme itseämme kuuntelulle altistaa, ja mihin kuuntelu voi meidät johtaa.

Ahdistus minän eheyden bifurkaatiopisteenä

Leila Keski-Luopa

Suurten filosofien (esim. Søren Kierkegaard ja Martin Heidegger) mukaan ahdistus on ihmisen perustunne. Heidegger määrittelee sen perusvirittyneisyydeksi elämään. Sen avulla ihminen orientoituu tulevaisuuteensa. Ahdistus on pelon seuralainen. Se on seurausta ihmisen evoluutiokehityksessä saamasta kyvystä tulla tietoiseksi kuolevaisuudestaan ja riippuvuudestaan muista ihmisistä. Fyysiseen kuoleman vaaraan ihminen reagoi pelolla, mutta psyykkisen ”kuoleman” vaaraan ahdistuksella. Psyykkinen kuolema merkitsee psykologista yksin jäämistä, minä-tunteen eheyden ja itsenä olemisen arvon menettämistä, joka voi tuntua pahemmalta kuin fyysinen kuolema.

Yhteiskunnan ”medikalisoitumisen” myötä ahdistusta on alettu pitää sairauden oireena. Se on merkki siitä että ihminen on vieraantunut varsinaisesta ihmisyydestään. Hän ei tunnista ahdistusta sisäisenä viestinä, jonka kuuleminen olisi tärkeää hyvinvoinnin kannalta. Ahdistus ilmentää psykologista kriisiä, jossa minuuden eheyden menettämisen uhka on läsnä.

Oman sisäisen ”puheen” kuuntelemaan oppiminen ja läsnä olevan sisäisen psyykkisen kriisin tunnistaminen olisi välttämätöntä, jotta sen voisi ratkaista rakentavalla, elämää eteenpäin vievällä tavalla. Tästä puhumme seminaarissa.

Synkronisiteetti – merkitykselliset yhteensattumat työnohjauksessa.

Jukka-Pekka Heikkilä & Marianne Tensing

Synkronisiteetin ajatus on radikaali hypoteesi. Se viittaa kokemukseen jossa asioiden ja tapahtumien välillä vallitsee merkityksellisen kytkentä ilman kausaalista syy seuraus suhdetta. Tapahtumia yhdistää niiden muodostama symbolinen merkitys. Tällaisten merkityksellisten yhteensattumien voima avaa ennakoimattomia mahdollisuuksia, muutoksia ja kysymyksiä.

David Peat sanoo, että synkronistiset tapahtumat ovat luonteeltaan jokereita luonnon korttipakassa, ne eivät suostu pelaamaan varmuuden peliä, vaan antavat tärkeitä vihjeitä. Synkronisiteetti haastaa meidät rakentamaan siltaa kovan tieteen tarjoaman ajatteluperustan ja subjektiivisen kokemusten välille.

Synkronisiteetin idea houkuttelee kysymään miten se voi olla merkityksellinen tai hyödyllinen ajattelumalli työnohjauksessa. Miten työnohjaajan tulisi olla kuulolla mahdollisten synkronististen tapahtumien suhteen? Millaiset ovat synkronisiteettiä kuvaavat kriteerit? Miten synkronisiteetti liittyy kaaos ja kompleksisuus ajattelun pohjalta nousseisiin työtapoihin tai taiteelliseen ja kokemukselliseen työskentelyyn?